

20 let soukromého školství v České republice

Memorandum

Po roce 1989 vznikají novodobé soukromé školy, které reagují na potřeby měnící se společnosti. Důvodem vzniku a existence pluralitního školství (soukromé, církevní aj.) bylo zajištění možnosti svobodné volby ve vzdělávání podle Ústavy ČR a vytvoření nabídky vzdělávání podle potřeb tržního hospodářství. Úkolem vzdělávacího systému je nabízet co nejvíce příležitostí ke vzdělávání a brát v úvahu nároky celé populace, aby rozmanitost vzdělávacích příležitostí co nejvíce odpovídala rozdílům v individuálních potřebách, možnostech a aspiracích.

V období demografického poklesu počtu žáků v ČR se však soukromé školství stává pro politiky i úředníky určitým problémem. Konkuruje veřejným školám i při svém minimálním podílu 4% z celkového počtu žáků v ČR, i když 4% znamenají až 25. místo pod průměrem OECD. Dle studie OECD ze srpna 2011 jsou však žáci ze soukromých škol výrazně lepší v hodnocení PISA než žáci veřejných škol.

Financování soukromého školství dnes

Normativ příspěvku na veřejnou vzdělávací službu pro soukromé školy je stanoven procentním podílem od 60 – 100% z ročního objemu neinvestičních výdajů, připadajících na jedno dítě, žáka nebo studenta ve srovnatelném oboru vzdělání a formě vzdělávání ve škole nebo ve srovnatelné školské službě ve školském zařízení zřizovaném krajem, ministerstvem nebo obcí. Školné se vybírá z nutnosti zabezpečit ekonomické fungování soukromé školy, která z těchto prostředků hradí investice, odpisy a nájemné. To dotace od státu neobsahuje. Dále je ze školného rodičů hrazen nadstandard, např. menší počet žáků ve třídě a individuální přístup. Většina škol dostává příspěvek na veřejnou vzdělávací službu ve výši 90%, tudíž aby měla shodné finanční zdroje jako obecní a krajská musí vybrat min. 10% normativu. To znamená 4 - 10 tis. Kč. Ze statistiky ÚIV vyplývá, že 16 % soukromých škol nevybírá školné (učební obory), 22% školné do 10 -15 tis. Kč (malá města) a u 49% je školné 20 - 30 tis. Kč. I proto můžeme konstatovat, že **soukromé školy jsou cca o 38 % levnější proti školám obecních a krajských zřizovatelů** (zdroj Krajská ročenka školství 2008 ÚIV, rozpočet kapitoly 333 – MŠMT 2009).

Financování soukromých škol formou zákona č. 306/1999 Sb., v pozdějším znění je výhodnou variantou pro stát. Vzhledem k financování na žáka v reálném čase, kdy je žákem školy, se projevuje v maximálních úsporách státu. Neustále je ale některými politiky a médii využívána klamná informace veřejnosti, že se zřizovatelé soukromých škol obohacují na úkor svých žáků a nedodržují etický kodex podnikání. **Příspěvek na veřejnou vzdělávací službu pro soukromé školy je však podle tohoto zákona, stejně jako školné, vynakládán pouze na vzdělávání a nikoli na vytváření zisků pro zřizovatele.**

Koncepční záměr reformy systému financování regionálního školství 2013

Materiál ruší celý systém financování vzdělávání podle „Rámcových vzdělávacích programů“ (RVP). Je v rozporu se zásadami vzdělávání – rovného přístupu bez jakékoli diskriminace a zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce. Návrh je zdůvodněný jako zajištění rovnosti podpory zřizovatelů. Opak je pravdou. Odebrání příspěvku na veřejnou vzdělávací službu pro nepedagogické pracovníky a na provozní náklady soukromým školám je však ekonomickým krokem k jejich likvidaci. Je to totéž, jako by byl ve veřejné zdravotní službě odebrán příspěvek na náklady pro zdravotní sestry a provoz zdravotnického zařízení z plnění zdravotního pojištění. To je v rozporu s právy občana a porušením Ústavy ČR. **Každý občan za své odvedené daně má právo od státu obdržet shodnou hodnotu veřejné služby.** Jinak je to absolutní popření rovnosti občana a svobodného přístupu ke vzdělání v českém regionálním školství. Koncepční záměr je pouze hra s měšci peněz. To, co ušetří „stát“, musí do škol „nasypat“ kraje a obce. Přitom stále financují školy a školská zařízení ze stejných peněz - z daní občanů. Jak stát, tak obce a kraje používají příspěvek za veřejnou vzdělávací službu peníze pouze od daňových poplatníků - všech občanů ČR. Uváděný argument, proč zlikvidovat příspěvek za veřejnou vzdělávací službu pro soukromé školství, je „minimalizovat hrozby privatizace krajských a obecních škol a školských zařízení“. To je irrelevantní, protože:

- soukromé školy představují pouze 4% z celkového počtu žáků v regionálním školství;
- zprivatizovat nebo zapsat novou soukromou školu do školského rejstříku lze pouze se souhlasným stanoviskem obce nebo kraje, na jehož území bude tato škola působit,
- soukromé školy se ekonomicky optimalizují již od konce 90 let v reakci na demografický pokles žáků, viz statistiky ÚIV;
- pokud soukromá škola pobírá příspěvek za veřejnou vzdělávací službu, musí fungovat jako nezisková organizace, tedy všechny její příjmy musí být použity pouze na vzdělávání a provoz školy;
- soukromé školy rozvíjí jen ty obory, o které je zájem na vzdělávacím trhu a pružně reagují na požadavky zaměstnavatelů;
- soukromé školy jsou pro stát levnější o 35 – 40%.

MŠMT navrhuje realizaci dvou variant v odebrání příspěvku za veřejnou vzdělávací službu na nepedagogické pracovníky a ONIV (provozní náklady) soukromým školám:

	Celkem dnes na segment (v mil. Kč)	Varianta I Rozdíl na segment (v mil. Kč)	Rozdíl na segment	Varianta II Rozdíl na segment (v mil. Kč)	Rozdíl na segment
Objem dotací pro soukromé školství	4 000	-500	-13%	-1 000	-25%

Zdroj: Koncepční materiál příloha č. 3

Nahrazení systému normativního financování "na žáka" systémem financování "na optimálně naplněnou třídu/školu" v jakémkoli oboru vzdělávání je ve vztahu k soukromému školství systémově nevhodné řešení. Nabídka vzdělávání ve třídách s nižším počtem žáků je jednou z výchozích strategií a záměrů činnosti soukromých škol. Nelze přistoupit na to, aby byla trestána dvakrát za tuto kvalitní službu pro své žáky. Jednou,

že musí vybírat školné na ekonomické zabezpečení chodu této „menší“ třídy. A podruhé zásadním krácením příspěvku za veřejnou vzdělávací službu ve chvíli, kdy se odchýlí od stanoveného počtu žáků. Záměr podnikatelské činnosti, dlouhodobé cíle a konkurenceschopnost soukromých škol budou touto reformou financování zlikvidovány.

Požadujeme pouze zabezpečit občanskou svobodu při volbě své vzdělávací cesty bez jejich diskriminace a zabezpečení podílu financování dle Ústavy za bezúplatný standard vzdělávání. Vzhledem k tomu, že odborné školství a zejména učňovské má vysoký podíl nepedagogických pracovníků na zabezpečení praktického vyučování až 25%, je jasné, že situace bude pro odborné školy neřešitelná. Předložený návrh, aby se na soukromé školy přesunula podstatná část dalších nákladů za nepedagogické pracovníky a provoz školy, které se budou muset hradit ze školného, se zásadně týká učňovských oborů, které mají praktické vyučování L, H, a E. To je v rozporu se záměrem vlády podporovat technické obory. Způsobí to likvidaci cca 270 odborných škol s cca 60 000 žáky.

Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska nemůže souhlasit s návrhem MŠMT. Je to řešení úpory státního rozpočtu nesprávným způsobem, které naopak vyvolá opačný efekt. Již v roce 2009 jsme prokázali i ministerstvu financí, že tato „opatření na snížení výdajů státního rozpočtu“, která ekonomicky likvidují většinu soukromých škol, vyvolají přesun žáků ze soukromých do obecních a krajských škol. To však přinese nárůst mandatorních výdajů na vzdělávání převedených žáků z kapitoly 333, 700 a obce DSO o 1,5 mld.Kč. To v praxi znamená, že se ušetřená dotace za žáka soukromé školy musí převést do rozpočtu kraje / obce a ještě navýšit na každého převedeného žáka minimálně o 30 – 40 % ze státního rozpočtu. Další účelové prostředky budou požadovat tyto školy na vybavení pro vzdělávání těchto žáků (nové odborné a technické učebny, strojní zařízení v dílnách apod.) a zaznamenají poklesy příjmů za nájemné od soukromých škol, které odhadujeme na min. 0,3 mld.Kč/rok.

Návrh řešení reformy systému financování regionálního školství

Ústava ČR v Listině základních práv a svobod říká v čl. 33, že zřizovatel jiné školy než státní může poskytovat veřejnou službu za úplatu. Obecní a krajské školy nejsou z pohledu legislativy „státní“ (viz příklad školného na VOŠ). Jsme pro sjednocení podmínek na vzdělávacím trhu, ale navrhuje, aby i tyto školy a školská zařízení za poskytnutý nadstandard svým žákům mohly vybírat školné. Pokud jde o standardizaci ve vzdělávání. Reforma financování by měla respektovat vzdělávací standard, kterým jsou RVP. Již od roku 2004 je ve školském zákoně dle § 3 odst. 2) uvedeno - "**RVP jsou závazným základem pro stanovení finančních prostředků přidělovaných podle § 160 -162**", citace zákona o financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu! **Proto navrhuje, aby dle platného školského zákona na MŠMT byly zpracovány normativy na žáky dle RVP v celé šíři financování za veřejnou vzdělávací službu, tj. od mezd, odvodů a ONIV, jako jednotného minima pro všechny zřizovatele.** Bude to základní cena státu za poskytování veřejné služby bez rozdílu zřizovatelů za počáteční vzdělávání a školské služby. Potřebné další zdroje na zabezpečení ŠVP vč. nadstandardů, by pak hradil škole nebo školskému zařízení zřizovatel. Obce a kraje z daňové výtěžnosti a soukromé a církevní ze školného.

Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska o.s.

www.soukromeskoly.cz

